

Romarbrevet Kapitel 1. Övers och komm: Bo Giertz

Romarbrevet Kapitel 1 Brevhuvud och hälsning (Rom 1:1–7)

Översättning

Paulus tjänare åt Kristus Jesus, kallad till apostel, avskild för Guds evangelium, det som han för länge sedan i de heliga skrifterna utlovat genom sina profeter, evangeliet om hans Son, han som är av Davids ätt efter sin mänskliga natur men som efter anden — den helige Ande — har bevisats vara Guds Son, beklädd med Guds kraft, alltifrån uppståndelsen från de döda JESUS KRISTUS VÅR HERRE genom vilken jag har fått nåd och mitt ämbete som apostel för att hans namn till ära upprätta trons lydning bland alla hednafolk även bland er som är kallade av Jesus Kristus, till alla i Rom som är Guds älskade, hans kallade och heliga. Nåd vare med er och frid från Gud vår Fader och Herren Jesus Kristus.

Kommentar

Det allra första i ett brev var på den tiden avsändarens namn. Vi är vana vid att det kommer sist av allt. Egentligen var den antika ordningen mera praktisk. Det vet alla som vänt på ett brev för att se vem det kom ifrån och kanske letat länge efter avsändarens namn i de fullskrivna marginalerna.

Hur skulle Romarbrevet ha sett ut, om vi haft originalet kvar?

Ganska säkert skulle det ha varit en rulle av papyrusblad, som klistrats ihop kant i kant. Höjden skulle ha varit ungefär densamma som på en ordinär svensk lärobok. Längden skulle ha varit avsevärd: ungefär 3,5 m, om man vecklade ut den från ena ändan till den andra. Det gjorde man nu aldrig. Texten stod nämligen på insidan, ordnad i smala spalter, ungefär som i en nutida tidning. Man började läsningen till vänster och rullade sen ihop det som man läst. Man hade alltså aldrig mera framför sig än vad som motsvarar ett uppslag i en nutida bok. På rullens utsida stod bara adressen.

Man läste alltid högt i antiken, även om man var ensam. Vad Paulus skriver är alltså avsett att höras snarare än att ses. Satser som vi tycker är långa och tunga, får ett helt annat liv, när man lyssnar till dem. Jag har i min översättning försökt att antyda den avvägda uppbyggnaden av den första långa meningen genom att dela upp den i kortare rader än vi normalt gör i prosatexter.

Hade vi nu haft Romarbrevet i vår hand och börjat rulla upp det, skulle det första som mötte oss, överst på första raden i första spalten, ha varit namnet Paulus. Det som sedan följer utgör ett slags presentation, både av Paulus och hans ärende. Paulus skriver ju till en församling som han aldrig personligen besökt. Därför säger han vem han är: en tjänare (eller slav, som ordet också betyder) åt den Jesus som är Kristus, alltså Guds Messias. Av denne Kristus har han blivit kallad till apostel. Ordet apostel betyder ett befullmäktigat ombud, som utsetts att företräda sin uppdragsgivare för att tala och handla på hans uppdrag. Uppdraget, som Paulus fått är att predika evangelium bland hedningarna.

Paulus ger en kort karakteristik av detta evangelium. Det är inte — som vi ofta tror — ett allmänt, tröstande tal om Guds godhet. Det är ett mycket bestämt budskap. Det finns nedlagt redan i Gamla Testamentet (”de heliga skrifterna”), alltså i Ordet, som ett budskap från Gud. Evangelium handlar om Guds Son, och säger något som många i vår tid skulle kalla för ”dogmer” eller ”teologi”. Evangelium säger att Kristus är både Gud och människa. Man måste se honom både ”efter köttet” och ”efter helighetens Ande” som Paulus säger med ett par pregnanta men svåröversatta termer. ”Efter köttet” betyder i det naturliga, mänskliga, historiska sammanhang, där vi människor är insatta. Där är Jesus jude, född i Palestina, inom en släkt som kunde leda sina anor tillbaka till det gamla kungahuset. Men ”efter helighetens Ande” står han i ett annat sammanhang, Andens och frälsningshistoriens, där Gud verkar för att rädda sin fallna mänsklighet. Och där har Gud själv visat, att denne Jesus var Guds Son, beklädd med kraft som ingen annan. Det har han bevisat genom att uppväcka honom från de döda. Det var ju så med Paulus personligen. När han mötte den Uppståndne vid Damaskus, då blev han övertygad om att Jesus verkligen var Messias. Detta har alltså Gud bevisat ”alltifrån uppståndelsen från de döda”. Paulus säger i själva verket ”alltifrån de dödas uppståndelse”. Paulus vet, att Kristi uppståndelse betyder, att det kommer en uppståndelsens dag för oss alla. Kristus är den förste. Genom Kristi uppståndelse har Gud visat, vad han är mäktig att göra med alla dem som tror på Kristus. Alltsedan påskdagen är det uppenbart, att det finns en uppståndelse från de döda.

Genom denne Kristus har Paulus nu fått två saker: för det första nåd, förlåtelse, rätten att vara Guds barn, och för det andra sitt uppdrag att vara hedningarnas apostel.

Bland de hednafolk, till vilka han är sänd, finns nu också romarna. Och nu äntligen är Paulus färdig med sin presentation, som samtidigt är en motivering, varför han, främlingen, skriver brev till ”Guds älskade i Rom”. Här följer alltså adressatens namn. Paulus skriver till Guds ”kallade och heliga” i Rom. Benämningen kan väcka undran. Det första ordet säger mindre och det andra mer, än många troende i dag anser att man bör kunna säga om en kristen. Att vara ”kallad” låter ju inte så märkvärdigt, och att vara ”helig” låter alltför pretentiöst. Men båda orden säger precis vad Nya Testamentet menar. Kristen blir man genom Guds kallelse. Lärjungen har inte utvalt sin Mästare utan han har blivit utvald av honom. Att den kallade måste svara ja, är visst och sant, men det avgörande är ändå att han blev kallad — att Gud ville det. Och ”helig” är varje kristen därför att han blivit avskild till Guds egendom och fått allt förlåtet. Det är något som beror på Gud och inte på oss.

Den innehållsmättade överskriften följs av en lika innehållsladdad hälsning med önskan om nåd och frid. Vad de orden innebär,

visas bäst av det brev, som nu följer.

Anledningen till brevet (Rom 1:8–15)

Översättning

Först av allt tackar jag Gud genom Jesus Kristus för er alla, därför att er tro blir omtalad överallt i världen när evangelium förkunnas. Gud är mitt vittne, honom som jag ägnar mitt hjärtas dyrkan genom att förkunna evangeliet om hans Son. Han vet hur oavlatligt jag tänker på er och alltid i mina böner ber, att det äntligen genom Guds styrelse måtte foga sig så lyckligt att jag få komma till er. Ty jag längtar efter att få se er, för att få förmedla till er någon andlig nådegåva och styrka er – jag menar: att vi tillsammans hos er skall få hämta tröst och förmaning ur den tro, vi har gemensamt, ni och jag. Jag vill att ni skall veta, bröder, att jag vid flera tillfällen hade beslutat att resa till er för att få utträta något för evangelium hos er som hos andra hednafolk. Men ända till nu har jag blivit hindrad. Jag står i skuld till både greker och barbarer, både lärda och olärda. Därför vill jag – Kommentar

Paulus har för sed att börja sina brev med en tacksägelse. Det är hans sätt att säga en vänlighet: han talar om varför han tackar Gud för dem som han nu skriver till. I detta fall är det själva detta faktum, att det finns en stor och blomstrande kristen församling i världens huvudstad. Den saken talar man om i hela världen. Ja, Paulus säger ordagrant: den förkunnas, som ett led i den kristna förkunnelsen, som en av Guds mäktiga gärningar. Paulus berättar vidare – som så ofta – att han ständigt ber för sina medkristna och att han länge bett om att få komma till Rom. Han vet att han har en skuld att betala. Han som var en förföljare har fått bli apostel och är sänd till hedningarna. Därför har han förpliktelser mot ”både greker och barbarer”. Grekerna var kulturfolket, barbarerna lydfolken i rikets utkanter eller främlingarna på andra sidan gränsen. Vi kan undra över att Paulus här inte nämner romarna. Han räknade dem säkert inte till ”barbarerna”. Självar han romersk medborgare men samtidigt ”grek”. Hans modersmål var grekiskan, som också var det officiella språket i östra rikshalvan. De kristna i Rom talade grekiska. Det skulle dröja ett sekel innan de gick över till att använda latinet som gudstjänstspråk. Paulus skriver alltså på grekiska, och hans brev behövde säkert inte översättas när det lästes upp.

Brevets tema: rättfärdiggörelsen genom tron (Rom 1:16–17)

Översättning

Ty för evangelium skäms jag inte! Det är en Guds kraft till frälsning för var och en som tror – först juden, men också greken. Den rättfärdighet som kommer från Gud uppenbaras nämligen i evangelium, av tro till tro. Det är som det står skrivet: Den rättfärdige skall leva av tro. Kommentar

Sen Paulus klaggjort sin plikt och sin villighet att predika evangelium i Rom, går han över till sitt ämne och klaggör vad han tänker tala om: Evangelium är budskapet: om rättfärdigheten från Gud, som en människa får ta emot i tro.

Han börjar med att säga, att han inte skäms för det budskapet. Han är väl medveten om att det är en dårskap för grekerna och en anstöt för judarna. Men han har fått se – i sitt eget liv och i otaliga andras – att det är en Guds kraft till frälsning, när man tar emot det i tro.

Här uppenbaras ”den rättfärdighet som kommer från Gud”. I grekiskan talas det om ”Guds rättfärdighet”. Just de orden på just detta ställe var det som utlöste hela reformationen, när de gav Luther klarhet om vad evangelium är för något. Som teologisk universitetslärare höll han föreläsningar över Romarbrevet och grubblade mycket över vad som menades med ”Guds rättfärdighet”. Menades det den rättfärdighet som Gud kräver? Det var den vanliga tolkningen. Den kan förefalla självklar. Vi har alla inom oss en naturlig rättskänsla. Vi vet att Gud vill det rätta. Alltså tror vi att vägen till Gud måste bestå i att göra det rätta för att bli rättfärdig inför Gud.

Luther hade nu två problem att kämpa med. Dels hade han rent personligt upplevt, att han aldrig lyckades prestera den rättfärdighet, som Gud krävde. Dels märkte han som bibelforskare, att Romarbrevet blev obegripligt, när man lät rättfärdigheten betyda det goda, som vi skulle åstadkomma för att få bli Guds barn. Då gick det upp för honom, att ”Guds rättfärdighet” rent språkligt kunde betyda något annat, nämligen en rättfärdighet som kommer från Gud, något som Gud skänker. Med den tolkningen gick det plötsligt att förstå Paulus. Luther hade hittat nyckeln till evangeliet.

Rättfärdigheten är alltså något som vi får till skänks. Den kan också kallas ”Kristi rättfärdighet”. Kristus har uppfyllt rättfärdighet och sonat allt vad vi brutit. Frälsningen består i att få del i denna rättfärdighet, som Gud berett åt oss när han utgav sin egen Son. Vi får del i den genom tron. Tron betyder nämligen inte bara en tanke, en insikt, ett försanthållande, utan en gemenskap med Kristus som gör att vi inlemmas i honom och får del i allt vad han äger. Det är detta, som Paulus nu närmare kommer att skildra för oss.

Satsen ”Den rättfärdige skall leva av tro” kan också översättas ”Den genom tron rättfärdige skall leva”. I sak säger båda översättningarna detsamma. Rättfärdig (= skuldlös, ett Guds barn) blir man genom tron på Kristus och då har man det eviga livet. Varför Paulus använder uttrycket ”av tro, till tro” är svårare att säga. Kanske menar han, att det barnskap man tar emot genom tron kommer att leda ”till tro”, fördjupad och befastad tro hos mig själv och kanske också hjälp åt andra att tro och ta emot samma gåva.

Den fallna mänskligheten lever under Guds vrede (Rom 1:18–25)

Översättning

Guds vrede uppenbaras nämligen från himmelen över all ogudaktighet och orättfärdighet hos människor, som i sin orättfärdighet undertrycker sanningen. Vad man kan veta om Gud, det ligger nämligen i öppen dag för dem. Gud själv har gjort det uppenbart för dem. Guds osynliga väsen kan ju ses ända sen världens skapelse: det kan uppfattas i hans verk, på samma sätt

som hans eviga makt och gudomsväsen. Därför är de utan ursäkt. Fast de kände Gud, prisade och tackade de honom inte som Gud, utan förirrade sig i tomma spekulationer, så att mörkret sänkte sig över deras oförnuftiga hjärtan. När de påstod att de var v blev de dårar. De bytte ut den oförgängliga Gudens härlighet mot belåten som föreställde förgängliga människor och fåglar och fyrfotadjur och ormar. Därför gav Gud dem orenheten i våld och lät dem följa sina hjärtans onda lustar, så att de förnedrade sina kroppar med varandra. De hade ju bytt ut Guds sanning mot lögn och tillbad och dyrkade det skapade i stället för Skaparen, han som är högtlovad i evighet. Amen.

Kommentar

I evangelium uppenbaras Guds rättfärdighet. Den uppenbaras i en fallen värld, för en mänsklighet som är bortkommen från Gud. Det finns något annat, som också uppenbaras från himmelen, säger Paulus, och det är Guds vrede. Vreden är Guds eviga och obönhörliga motsättning till allt ont, den nitälskan som blir en förtärande eld för allt orent. Den vreden vilar över en mänsklighet, som ” orättfärdighet har undertryckt sanningen”.

Människan är nämligen skapad till att känna Gud och vara hans barn. Bland alla jordiska varelser har människan ensam fått gåvan att kunna se den Osynlige. ”Guds osynliga väsen kan ju ses”, säger Paulus med en avsiktlig tillspetsning. Människan har ett inre öga, en förmåga att intuitivt och spontant, genom en hjärtats omedelbara upplevelse uppfatta en del av verkligheten som inte är åtkomlig för våra yttre sinnen. Människan har förmågan att förnimma Guds närhet och möta honom ” i hans verk”, i naturen och det som sker runt omkring oss. Paulus säger här något som den religionshistoriska forskningen i vår tid har bekräftat. Religionen uppkommer spontant, inte genom en lång utveckling. Den börjar inte med primitiva föreställningar för att sen via mångguderier ”höja sig” till monoteism. Inte heller springer den fram ur reflexioner och spekulationer om världens tillkomst, om en första orsak, en osynlig kraft bakom naturfenomenen eller något liknande. Utan den föds spontant, genom en religiös upplevelse, genom ett möte med Någon, som människan ställs inför och uppfattar som en Herre, som har allting i sin hand och vill något med våra liv.

Det finns alltså något ” som man kan veta om Gud”, vilket folk man än tillhör. Vi brukar kalla det för den allmänna uppenbarelsen. Till den hör också den lag, som är skriven i alla människors hjärtan och som Paulus talar om i nästa kapitel. Alla människor borde kunna känna den sanne Guden, så att de ” prisade och tackade honom såsom Gud”. Men så väl har det inte gått. Genom syndafallet har även detta blivit förvanskat. Guds fiende har satt sitt märke på oss. Det finns något i människonaturen, som förstör det rätta förhållandet till Gud. Människan vill inte ” prisa och tacka honom såsom Gud” sådan som han verkligen är. I stället vill hon pröva, spekulera, kritisera och avgöra, hurdan Gud måste vara, om hon skall acceptera honom. Detta är att ” undertrycka sanningen i orättfärdighet” och inte vilja låta Gud vara den han är. Gud kan man lära känna endast genom att böja sig för honom i tillbedjan och lydnad, i tro och tillit. I stället börjar människor spekulera om Gud, som om våra tankar kunde vara normen för Guds verkliga väsen. Det är en vanlig förvanskning av religionen – lika vanlig i dag som på Pauli tid – att man tror sig ha rätt att tycka vad man vill, så snart det gäller Gud. Men just när människor lutar på sin egen vishet, sina kunskaper och sitt omdöme och tror att de kan använda dem som måttstock på Gud, kommer de ohjälpligt vilse. Paulus har sett det runt omkring sig. Dessa greker, som berömmar sig av sin vishet, kan samtidigt resa tempel åt Olympens alla tvetydiga gudar och en rad orientaliska djurgestalter på köpet. Det var inte utan skäl som Paulus, när han vandrade omkring i Aten ” upprördes i sin ande, när han såg hur uppfylld staden var med avgudabilder” (Apg 17:16). Mänskligheten har alltså inte tagit vara på sin kunskap om Gud utan bytt bort sanningen mot lögn. Paulus menar alltså inte, att man skulle kunna lära något av de hedniska religionerna. Utan tvivel kan det finnas drag i dem, som man kan känna igen som äkta gudskunskap, men de är alltför märkta av mänskliga misstag för att man skulle kunna hämta någon verklig kunskap ur dem, något som rentav skulle kunna komplettera vad vi vet genom uppenbarelsen i Skriften.

Gud straffar de avfälliga genom att låta dem gå sin egen väg (Rom 1:26–32)

Översättning

Därför lät Gud dem bli offer för sina vanhedrande laster. Kvinnorna bytte bort det naturliga umgänget mot ett onaturligt. På samma sätt gjorde männen. De övergav det naturliga umgänget med kvinnorna och upptändes av begär till varandra. Män bedrog skamligheter med män, och fick så på sig själva uppbära den lön, som deras avfall förtjänade. Eftersom de inte hade ansett det v att ha gemenskap med Gud och känna honom rätt, gav Gud dem till pris åt ett ovärdigt sinnelag, så att de gjorde vad som var otillbörligt och blev uppfyllda av all slags orättfärdighet, ondska, girighet, illvilja. De blev fulla av avund, mordlust, grälsjuka, svek och falskhet. De blev skvalleraktiga, bakdantare, gudsföraktare, våldsverkare, översittare, storskrävlare, påhittiga i allt ont, olydiga mot sina föräldrar, utan förstånd och utan ordhällighet, kärlekslösa och obarmhjärtiga. Och fastän de väl känner till vad G sin rättfärdighet stadgat, att de som gör sådant är döden värda, gör de det inte bara själva, utan håller också med dem som hand

Kommentar

Människorna har alltså inte tagit vara på sin kunskap om Gud. De visste att han fanns men ville inte söka honom på allvar utan gjorde sig en religion som passade dem bättre. Och Gud hade låtit dem få sin vilja fram. Det är det straff som har drabbat dem. Att överge Gud betyder att vara utlämnad åt ” den andemakt som är verksam hos dem som trotsar Gud” (Ef 2:2). Guds fiende har en in-teckning i människan. Det finns något i vår natur ” som varken kan eller vill böja sig för Guds lag” (Rom 8:7). Paulus kallar det ” köttet” eller ibland ” den gamla människan”. Det är detta som bryter fram och präglar livet om det inte läggs under Guds lydnad. Det kan ske i olika former, grövre eller mera förfina-de. Paulus ger här en mycket mörk bild av hur hedningarna lever. Den bygger på den dagliga erfarenhet, som en jude hade av livet i de hellenistiska städerna. Naturligtvis menar inte Paulus, att allt det han räknar upp skulle förekomma hos varje hedning. Men han menar att det alltsammans förekommer bland dem, att det ständigt på nytt bryter fram och gäller för något naturligt. Hedningarna accepterar det hos sig själva och räknar med att det finns hos andra. Och den bild av antikens

vardag, som man får av romerska författare som Petronius och Juvenalis, bekräftar i stort sett vad Paulus säger. Den som är uppvuxen i en tusenårig kristen miljö kan finna bilden osannolik. Men ju mera sekulariseringen i västerlandet visar sina konsekvenser för människors livsideal och rättsbegrepp – eller brist på rättsbegrepp – desto sannolikare framstår den. När den gamla människan inte längre står under Guds tuktan, börjar allt det bryta fram som vi går och bär på.

Och detta är nu ett Guds straff, säger Paulus. Människan tror att hon går sin egen väg, att hon har frigjort sig, att hon lever som hon själv vill. I själva verket bär hon på Guds dom. Domen består i att hon utlämnats åt de makter, hon föredragit framför Gud. Tre gånger använder Paulus ett ord med grundbetydelsen ”utlämna”, och med bibetydelser som här återgetts med ”ge i någons våld”, ”låta någon bli offer för”, ”ge någon till pris åt”. Enligt detta så att se kan alltså sexuell promiskuitet, lössläppt pornografi, ökande våldsbrott och liknande företeelser vara ett tecken på att Guds vrede vilar över ett folk som inte tagit vara på sin kunskap om Gud. Och läget blir givetvis inte mindre allvarligt, om det som man inte ansett värt att äga var evangeliet självt och inte bara den vaga kunskap om Gud som också hedningarna kan få genom hans verk.

Att Paulus särskilt nämner homosexualiteten torde bero på att den framstod som särskilt chockerande för judarna. De visste att den var emot Guds vilja. Men när de kom att leva bland hedningarna mötte de den i en omfattning, som de aldrig hållit för möjlig.

Det är fullt klart att också Paulus menar, att homosexualiteten är emot Guds vilja. Den är ett tecken på att något är i olag i människonaturen. Man bör lägga märke till att han sätter den på linje med allt annat ont, som härrör från det medfödda fördärvet i naturen. Den hör med till de många begärelser, som kan finnas hos oss – på samma sätt som girighet, avund, grälsjuka, lust att förtala, att spela översittare och skrävla och allt det andra, som Paulus här räknar upp. De drifterna kan finnas på olika sätt och i olika grad hos olika individer. Men vi har alla vår andel av dem. De sitter i vår natur och är medfödda. Paulus menar alltså inte att de är en följd av personlig ondska och att vi som individer skulle ha kunnat vara fria från dem, om vi bara velat. Vad han här skildrar är något som skett med människosläktet. Det gäller också homosexualiteten. Den kan höra till det arv vi bär på och vara en del av vår gamla människa – den som ”skall genom daglig ånger och bättring förkvävas och dödas med all synd och onda lustar”, som Katekesen säger i kapitlet om dopet. En kristen kan bära på en homosexuell drift, precis som han kan känna begär efter andras egendom eller efter hämnd. Men han vet att det är något som han inte skall ge fritt lopp utan i stället korsfästa. Han vet också att det finns en fullkomlig förlåtelse för det och att det inte hindrar honom att vara Guds barn. En homosexuell kristen avstår därför – alldeles som en ogift kristen – från att ha ett eget sexualliv och litar på att Gud ger honom mångfaldigt igen på andra livsområden, så som Jesus har lovat att det skall ske med var och en som för hans skull överger något av det som världen inte vill vara utan.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar, Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk, All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt

Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Romarbrevet